

Konrad Krzyżak

Bezpieczeństwo lokalne w Polsce po transformacji ustrojowej – zarys problematyki

Bezpieczeństwo lokalne, jako element państwowego bezpieczeństwa wewnętrznego, należy rozumieć jako pewien typ ładu społecznego opartego na naturalnych związkach i poziomach styczności często o charakterze osobistym¹. Pełna definicja brzmi:

lokalny wymiar bezpieczeństwa wewnętrznego obejmuje w stosownych do wspólnotowego lokalnego kręgu proporcjach wszystkie jego elementy (bezpieczeństwo ustrojowe, ład społeczny, bezpieczeństwo osobiste, bezpieczeństwo publiczne, porządek publiczny) mające charakter ogólnopaństwowy, ale uwzględnia także specyficzne dla danej społeczności lokalnej potrzeby, problemy, możliwości i formy aktywności².

Przemiany społeczno-polityczne jakie zaszły w Polsce po 1989 r. dotyczyły również nowego pojmowania bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, a także poczucia bezpieczeństwa obywateli w kraju demokratycznym. Reformy objęły swym zasięgiem instytucje mające za zadanie chronić porządek i bezpieczeństwo publiczne. Już na przełomie 1989 i 1990 r. podjęto działania mające na celu zmiany kadrowe i organizacyjne w służbach podległych ministrowi spraw wewnętrznych, ograniczające wpływy w tym resorcie urzędników i funkcjonariuszy z nadania władz komunistycznych³. 7 marca 1990 r. stanowisko wiceministra spraw wewnętrznych objął związany z opozycją demokratyczną w okresie PRL, Krzysztof Kozłowski. W lipcu tego roku z rządu Tadeusza Mazowieckiego odeszli Czesław Kiszczak i Florian Siwicki, ostatni ministrowie gwarantujący wpływy rozwiązanej w końcu stycznia 1990 r. PZPR. Ministrem spraw wewnętrznych został Krzysztof

¹ W. Fehler, *Lokalny wymiar wewnętrznego bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009, s. 23.

² Cyt. za: W. Fehler, *Lokalny wymiar...*, s. 24.

³ A. Misiuk, *Instytucje bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Zarys dziejów (od X wieku do współczesności)*, Szczytno 2011, s. 350.

Kozłowski. Wcześniej, 6 kwietnia 1990 r. sejm uchwalił ustawy reformujące resort spraw wewnętrznych:

- o urzędzie ministra spraw wewnętrznych;
- o Policji;
- o Urzędzie Ochrony Państwa⁴.

W ich wyniku nastąpiła gruntowna reorganizacja MSW, zlikwidowano Służbę Bezpieczeństwa i przekształcono Milicję Obywatelską w Policję. Ustawa o Policji z 6 kwietnia 1990 r. silnie eksponowała obowiązek respektowania przez funkcjonariuszy godności obywateli oraz przestrzegania ochrony praw człowieka. Zaakcentowano przede wszystkim funkcję policji jako instytucji „użyteczności publicznej”⁵. Położono nacisk na rozwój policji lokalnej. Nowa służba jako organ administracji państwowej miała realizować zadania państwa w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego⁶.

Policja lokalna, mająca w myśl ustawodawców być jak „najbliżej obywatela”, została zlikwidowana do 1995 r., kiedy to po kolejnej nowelizacji weszła w życie ustawa o Policji, z 21 lipca 1995 r. Eksperyment z policją lokalną nie powiódł się z kilku przyczyn. Komendanci wojewódzcy i rejonowi uważali, że pozbawiona uprawnień dochodzeniowo-śledczych, była niepełnowartościową częścią służby. Nie miała ona także ustawowo sprecyzowanych zadań. Jej działalność miała opierać się na idei prewencji kryminalnej, co nie znalazło zrozumienia wśród opinii publicznej, w kręgach politycznych, ani w szeregach policji. W efekcie policja lokalna nie została efektywnie wykorzystana do działań profilaktycznych i do współpracy ze społecznościami lokalnymi⁷.

Po uchyleniu przepisów o policji lokalnej, koncepcja takiego funkcjonowania została rozszerzona w ustawie z 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych⁸. W gminach miejskich nosi ona nazwę straży miejskiej. W ustawie tej użyto sformułowania „może być utworzona”, co oznacza, że gmina nie ma obowiązku jej powołania. Funkcjonowanie straży gminnych (miejskich) jest dopuszczalną formą realizacji zadań własnych gminy, polegającą na ochronie porządku publicznego na jej terenie⁹. Nadzór nad działalnością straży sprawują władze gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta), natomiast w zakresie fachowym – komendant główny Policji, poprzez

⁴ Ibidem.

⁵ A. Misiuk, *Historia policji w Polsce. Od X wieku do współczesności*, Warszawa 2008, s. 188.

⁶ Ibidem.

⁷ J. Widacki, *Rewiry dzielnicowych. Przełom, czy kolejna zmarnowana szansa na reformę Policji?*, [w:] *Bezpieczeństwo lokalne. Społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, red. J. Czapska, J. Widacki, Warszawa 2000, s. 136–137.

⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. z 1997 r., nr 123, poz. 779), isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971230779, D19970779.pdf, dostęp 10.06.2012.

⁹ A. Misiuk, *Instytucje bezpieczeństwa...*, s. 398.

właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego Policji¹⁰. Zgodnie z zapisami ustawy: „Straż pełni służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli”¹¹. Tak więc zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w środowiskach lokalnych jest priorytetem funkcjonowania straży gminnej. Wykonywane przez nią zadania w zakresie ochrony porządku publicznego obejmują przede wszystkim:

- 1) ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- 2) czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego;
- 3) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeniach;
- 4) zabezpieczenie miejsc przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia;
- 5) ochronę obiektów komunalnych i użyteczności publicznej;
- 6) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w zakresie utrzymania porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych;
- 7) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień;
- 8) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzaju zagrożeń;
- 9) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy¹².

Mimo że powołanie nowej służby jaką jest straż miejska miało za zadanie przede wszystkim zwiększyć poczucie bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych, jej funkcjonowanie nie jest pozytywnie odbierane przez mieszkańców miast. Wyniki badania przeprowadzonego w 2007 roku przez CBOS pt. „Warunki życiowe społeczeństwa polskiego: problemy i strategie” nie były dla straży budujące. Negatywnie kontakty ze strażami miejskimi oceniło 62,8% respondentów¹³, mimo iż tylko 7,8% przyznało, że z tą służbą miało bezpośredni kontakt. Ujemne oceny przeważały we wszystkich grupach wieku i wykształcenia, zwłaszcza wśród mieszkańców dużych miast. Jedynie górnicy (92,8%) i kadra kierownicza (52,8%) częściej dobrze niż źle oceniali miejskich stróżów prawa¹⁴. Badania te, wykonane 10 lat po wejściu w życie ustawy o strażach gminnych i 18 lat po transformacji ustrojowej, mogły mieć swoje uzasadnienie w rodzaju czynności represyjnych wykonywanych

¹⁰ R. Rojek, *Wykorzystanie straży miejskiej do realizacji zadań logistycznych w sytuacjach kryzysowych*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*, red. W. Fehler, Warszawa 2010, s. 135.

¹¹ Art. 1 ust. 2 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych.

¹² R. Rojek, *Służebna rola straży miejskiej wobec społeczności lokalnej*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku...*, s. 138.

¹³ *Kontakty z prawem, ocena instytucji prawnych i poczucia bezpieczeństwa Polaków*, komunikat z badań CBOS nr BS/42/2008, [w:] *Warunki życiowe społeczeństwa polskiego: problemy i strategie*, Warszawa 2008, s. 3, <http://www.rpo.gov.pl/pliki/12387621180.pdf>, dostęp 11.06.2012.

¹⁴ *Ibidem*, s. 4.

przez tę służbę¹⁵. Wielu Polaków, pamiętających dawne służby mundurowe PRL, może być na to szczególnie wyczulonych, co nakłada się na ich dzisiejszy stosunek do straży miejskiej.

By zmienić stereotypy dotyczące służb mundurowych, pozostałe z poprzedniego systemu, wprowadzane są nowe formy ich współpracy ze społecznościami lokalnymi. Jedną z nich jest ewolucja policji, polegająca na jej odchodzeniu od scentralizowanej formacji odgradzonej od społeczeństwa¹⁶. Ma temu służyć idea tzw. *community policing* (CP), definiowana jako filozofia i strategia organizacyjna, która ma promować nowe partnerstwo między obywatelami a policją¹⁷. Opiera się ona na przesłaniu, że jakość życia społeczności lokalnej poprawi się wówczas, gdy policja z mieszkańcami będą działać wspólnie. Razem będą identyfikować i rozwiązywać, według wspólnie ustalonej hierarchii ważności, takie problemy, jak przestępczość, poczucie zagrożenia, narkotyki, patologie społeczne, rozpad więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Realizacja tego celu wymaga ścisłej współpracy: policji, lokalnej społeczności (od przeciętnego obywatela na ulicy po lokalnych społeczników), władz samorządu terytorialnego, lokalnych instytucji rządowych, środków masowego przekazu, przedstawicieli biznesu, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych¹⁸. O ile za pomocą stanowionego prawa można wywrzeć nacisk na współdziałanie policji z władzami samorządu lokalnego, o tyle w przypadku wszystkich członków społeczności lokalnej jest to niemożliwe. Dlatego *community policing* to przede wszystkim zmiana relacji między policjantami a obywatelami. Nowe stosunki muszą opierać się na swoistej umowie społecznej, zaś obywatele i ich organizacje aktywnie współdziałać z policją w utrzymaniu bezpieczeństwa, w zamian za co należy im zagwarantować wpływ na funkcjonowanie tej instytucji, poprzez udział w określaniu jej priorytetów i kontrolę pracy funkcjonariuszy¹⁹. Oczywiście forma takiego wpływu powinna być przedmiotem dyskusji, nie może powodować, iż policja będzie praktycznie uzależniona od lokalnej opinii publicznej, a przez to nie będzie należycie wykonywać innych nałożonych na nią ustawowych zadań. Jednak współdziałanie policji z całą społecznością lokalną jest bardzo istotne, ze względu na nowe wyzwania w zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa obywateli, jakie postawiła transformacja ustrojowa w Polsce.

Biorąc pod uwagę takie elementy bezpieczeństwa lokalnego, jak bezpieczeństwo osobiste i porządek publiczny zauważamy, że wspomniane przemiany w 1989 r. przyniosły w Polsce duży wzrost zagrożenia przestępczością. Społeczeństwo demokratyczne, a przede wszystkim państwo prawa, jest nierozzerwalnie

¹⁵ W. Forysiak, *Bezpieczeństwo w dużym mieście w kontekście zmian ustrojowych. Wybrane aspekty socjologiczne*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne...*, s. 180.

¹⁶ J. Czapska, *Community policing w Polsce – możliwości i ograniczenia*, [w:] *Bezpieczeństwo lokalne...*, s. 140.

¹⁷ Ibidem, s. 141.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem, s. 145.

złączone ze swobodami obywatelskimi, następuje zmniejszenie się systemu inwigilacji mieszkańców przez podległe państwu służby. Powoduje to zwiększenie aktywności społecznej, w tym także w sferze przestępczości. Przechodząca przez Polskę (szczególnie nasilenie w latach 90. XX w.) fala przestępczości we wszystkich jej rodzajach i odmianach, w tym także skierowanej przeciwko życiu i zdrowiu człowieka, przestępczości zorganizowanej, gospodarczej, wpływała (i wpływa) na zachowania społeczne²⁰. W latach 90. ubiegłego stulecia w świadomości społecznej dominował stereotyp Polski jako kraju niezbyt bezpiecznego dla swoich obywateli. Ukształtował się on na początku transformacji ustrojowej pod wpływem znacznego wówczas wzrostu przestępczości i zmiany jej charakteru, poprzez brutalizację działań przestępczych i powstanie zorganizowanych grup o strukturze mafijnej²¹. Można stwierdzić, że był to „produkt uboczny” przemian gospodarczych i politycznych. Zakorzenieniu się tego stereotypu w świadomości społecznej sprzyjał także swobodny przebieg informacji (zniesienie cenzury). Wolne i skomercjalizowane media nie szczędziły sensacyjnych informacji o różnego rodzaju działaniach przestępczych, aferach na styku polityki, biznesu i zorganizowanej przestępczości. Oddziaływanie to było bardzo silne, ze względu na fakt, że odbiorcy nie byli wcześniej przyzwyczajeni do tego typu informacji, gdyż cenzura w prasie i telewizji z okresu PRL kreowała obraz Polski jako kraju bardzo bezpiecznego, w przeciwieństwie do zagrożeń jakie niosła ze sobą cywilizacja „zgniłego Zachodu”. Ukształtowany na początku lat 90. wizerunek Polski, jako zagrożonej przestępczością i o małym poczuciu bezpieczeństwa wśród jej obywateli, był rozpowszechniony w opinii społecznej przez długie lata. Pewne symptomy zmiany na lepsze przyniosła dopiero pierwsza dekada XXI w.²².

Analiza rozmiarów przestępczości w latach 1990–2000, w stosunku do roku 1990, stwierdzała stałą tendencję wzrostową tego zjawiska. Wyjątek stanowiły lata 1993 i 1996, kiedy był zauważalny spadek przestępczości, jednak najwyższy wzrost zjawisk przestępczych zanotowano pod koniec lat 90.²³. Szczególnie zagrażająca poczuciu bezpieczeństwa środowisk lokalnych jest przestępczość nieletnich, w pierwszych 10 latach po przemianach demokratycznych wzrosła ona o 30%²⁴.

Jak już wcześniej wspominałem, rezygnacja demokratycznego państwa z represyjnego wykorzystywania służb przeciwko społeczeństwu miała niestety także wpływ na wytworzenie się przestępczości zorganizowanej. Analiza stanu zagrożenia działalnością rozpoznanych grup przestępczych wskazywała, że na terenie Polski w 2000 r. funkcjonowało około 400 zorganizowanych grup przestępczych,

²⁰ E. Moczuk, *Postrzeżenie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym. Raport z badań sondażowych*, Rzeszów 2003, s. 10.

²¹ *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, red. E.M. Guzik-Makaruk, Warszawa 2011, s. 59.

²² Ibidem.

²³ E. Moczuk, *Postrzeżenie bezpieczeństwa...*, s. 35.

²⁴ Ibidem, s. 38.

a w ich zakonspirowanych strukturach działało około 4200 osób²⁵. Wiele z tych kręgów tworzyło wyższą organizację o charakterze mafijnym, dążyły one do zdobycia wpływów politycznych i wysokiej pozycji gospodarczej. Mimo że ich przestępcza działalność nie ograniczała się tylko do środowisk lokalnych, a niekiedy miała nawet zasięg międzynarodowy, to wytworzyły się w owym okresie tzw. „miasta prywatne” polskiej mafii, jak: Pruszków czy Wołomin, gdzie przestępcy *de facto* rządzą, terroryzując władze lokalne i wszystkich mieszkańców. Przykładem patologicznego oddziaływania przestępczości zorganizowanej na społeczeństwo lokalne była głośna sprawa w Skarżysku-Kamiennej. Przed Sądem Okręgowym w Kielcach toczył się proces „związku przestępczego o charakterze zbrojnym”, który działał w Skarżysku-Kamiennej pod przywództwem Leszka K. O tym mieście szeroka opinia publiczna dowiedziała się w styczniu 2007 r., kiedy właściciel firmy „Wtóropol” oświadczył, że nie jest w stanie zapewnić bezpieczeństwa swoim pracownikom i musi zamknąć zakład zatrudniający prawie 800 osób. Okazało się, że budynki firmy były systematycznie podpalane i okradane, ostrzelano z broni maszynowej dom jednego z pracowników, pod mercedesa właściciela podłożono ładunki wybuchowe²⁶. Mieszkańcy miasta szybko powiązali te wypadki z Leszkiem K. i jego gangiem, ludzie wierzyli, że ta bandycka grupa jest nietykalna, ponieważ stoją za nią wpływowe osoby (podobnie myśleli niektórzy policjanci). Powszechnie było wiadomo, że lokalni przedsiębiorcy, samorządowcy, politycy, a także zwykli obywatele zgłaszali się do Leszka K. po tzw. „przysługę”²⁷. Testem lojalności mieszkańców Skarżyska-Kamiennej wobec grupy przestępczej był haracz, który stał się sprawą oczywistą, a zatem płacili go wszyscy, zarówno fryzjer, sprzedawczyni z kiosku, jak i właściciele restauracji i zakładów usługowych. Zastraszenie społeczności miasta, któremu władze samorządowe i funkcjonariusze miejscowej policji nie zapewniały minimum bezpieczeństwa, doprowadziło do sytuacji, że wielu nie traktowało procedury ściągania haraczu jako przestępczego wymuszenia, ale raczej na zasadzie wymiany – pieniądze za usługę²⁸. Przykład wydarzeń ze Skarżyska-Kamiennej pokazuje, jak łatwo społeczności lokalne mogą – wobec słabości instytucji państwowych i władz samorządowych – znaleźć się na łasce i niełasce zorganizowanych grup przestępczych.

Wejście Polski w XXI wiek sytuacji zagrożenia przestępczością zasadniczo nie zmieniło, liczba czynów karalnych pomiędzy rokiem 2000 a 2005 ciągle rosła, najsilniejszy ich spadek nastąpił w okresie 2005–2007²⁹. Tendencję spadkową prze-

²⁵ K. Dorosz, *Współczesny wymiar bezpieczeństwa państwa i obywatela wobec aktualnych zagrożeń, wyzwań i szans Polski w XXI wieku*, [w:] *Współczesne dylematy bezpieczeństwa – nowe wyzwania*, red. J. Pięta, B. Pruski, Warszawa 2011, s. 274.

²⁶ J.W. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 482.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem, s. 483.

²⁹ K. Dziurzyński, A. Sawicki, *Mieszkańcy miast polskich w obliczu niepokoju i zagrożeń*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne...*, s. 254. Na pewno odegrała tu swoją rolę zmiana filozofii w stosunku do osób popełniających czyny karalne. Po transformacji ustrojowej w Polsce

stępstw zauważono także w roku 2008, lecz była ona niewielka³⁰. Według analiz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji za 2010 r. (*Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*)³¹, poczucie bezpieczeństwa Polaków w ostatnich latach jednak wzrasta. Według badań, 70% obywateli uważa, że w Polsce żyje się bezpiecznie (przeciwnie zdanie miało 26% respondentów). Jeżeli chodzi o środowisko lokalne, to aż 86% respondentów uznało swoje otoczenie (dzielnica, osiedle, wieś) za bezpieczne i spokojne (13% pytanych miało odmienne zdanie)³². Jednocześnie autorzy raportu zauważyli wzrost przestępstw kryminalnych w stosunku do roku 2009 o 2%, przy czym nieletni dokonali ich o 17% więcej niż rok wcześniej³³. Wniosek z przeprowadzonych badań był taki, że mimo zwiększenia się poczucia bezpieczeństwa Polaków nadal należy podnosić skuteczność działania poszczególnych służb oraz części administracji ogólnopaństwowej i samorządowej funkcjonującej w obszarze bezpieczeństwa. W głównej mierze zapewnienie obywatelom poczucia bezpieczeństwa zależy od właściwego poziomu kompetencji funkcjonariuszy i pracowników administracji, a także od stosownych nakładów ze strony budżetu państwa, tym bardziej że ograniczanie, wykrywanie i karanie czynów kryminalnych ogranicza straty ponoszone przez Skarb Państwa na skutek popełnianych przestępstw³⁴.

Tendencje wzrostu poczucia bezpieczeństwa wśród Polaków, jakie wynikają z *Raportu o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*, potwierdzają wyniki badania CBOS³⁵. Jeżeli chodzi o bezpieczeństwo społeczności lokalnych to najbezpieczniej w swoim miejscu zamieszkania czują się mieszkańcy wsi i małych miasteczek (do 20 tys. ludności). O tym, że w ich miejscowości nie jest bezpiecznie i spokojnie,

rozgorzała dyskusja, czy w stosunku do przestępców trzeba kłaść większy nacisk na ich resocjalizację czy jednak odstraszać nieuchronnością kary. Przychodząca do władzy w 2005 r. partia Prawo i Sprawiedliwość swoją popularność w dużej mierze zawdzięczała osobie Lecha Kaczyńskiego, który jako minister sprawiedliwości i prokurator generalny w rządzie Jerzego Buzka w latach 2000–2001 dał się poznać jako zdecydowany zwolennik bezwzględnej walki z przestępczością, czym zyskał sobie duże zaufanie społeczne. Rządy PiS z koalicjantami w latach 2005–2007 kontynuowały „twardy kurs” w stosunku do osób łamiących prawo (minister sprawiedliwości i prokurator generalny Zbigniew Ziobro), co miało wymierne wyniki w spadku przestępczości.

³⁰ Ibidem.

³¹ *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*, http://www.msw.gov.pl/pl/aktualnosci/9258/Raport_o_stanie_bezpieczenstwa_w_Polsce_w_2010_roku.html, dostęp 13.06.2012.

³² *Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2011, s. 13–14, *Raport_o_stanie_bezpieczenstwa_w_Polsce_w_2010_roku.pdf*, dostęp 14.06.2012.

³³ Ibidem, s. 359–360.

³⁴ Ibidem, s. 365.

³⁵ *Opinie o poczuciu bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością*, komunikat z badań CBOS nr BS/80/2010, Warszawa 2010, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_080_10.PDF, dostęp 16.06.2012.

mówi tylko co szesnasty mieszkaniec wsi (6%). Ten współczynnik niestety nie odnosi się do ludności największych polskich aglomeracji, gdzie co piąty mieszkaniec uważa swoje miasto za niebezpieczne³⁶. Interesujące jest, że mieszkańcy mniejszych miejscowości częściej niż osoby żyjące w większych miastach są przeświadczeni o wysokim poziomie zagrożenia przestępczością w Polsce, jednocześnie swoje miejsce zamieszkania oceniają lepiej niż mieszkańcy większych aglomeracji. Ocenę bezpieczeństwa w najbliższej okolicy po części warunkuje również sytuacja materialna ankietowanych. Co piąta osoba, która jest niezadowolona ze swoich warunków materialnych, uważa swoje miejsce zamieszkania za niebezpieczne i niespokojne (21%). Natomiast u ludzi dobrze usytuowanych jedynie 8% negatywnie ocenia pod tym względem swoją okolicę³⁷. Musimy jednak pamiętać, że obecnie w Polsce duża grupa ludzi o wysokim statusie materialnym zamieszkuje (lub pragnie zamieszkać) na strzeżonych osiedlach³⁸. Tym samym w jakimś stopniu alienują się nawet ze społeczności własnego miasta i problemy bezpieczeństwa związane z przestępczością, takie jak: kradzieże, rozbój, niszczenie mienia, nie dotyczą ich wcale, albo w bardzo niewielkim stopniu.

Ankietowani częściej boją się o najbliższą rodzinę niż o samych siebie. Ponad połowa (54%) respondentów zadeklarowała, że boi się o bezpieczeństwo swoich bliskich. W 2010 roku o 6 punktów procentowych, w porównaniu do roku 2009, wzrósł odsetek osób wyrażających obawę, że członkowie ich rodzin mogą stać się ofiarami przestępstw³⁹. Prawdopodobieństwo to wzrasta wraz z wielkością miejsca zamieszkania. W latach 2005–2012 co trzeci mieszkaniec największych miast polskich (34%) został okradziony, w przypadku osób żyjących na wsi tylko 13% zadeklarowało, że stali się ofiarami wspomnianego czynu karalnego⁴⁰. Tak więc małe lokalne środowiska są w znacznie mniejszym stopniu zagrożone przestępstwami niż społeczności dużych i bardzo dużych miast w Polsce.

Badania opinii publicznej, wskazujące w ostatnich latach na stały wzrostowy trend poczucia bezpieczeństwa obywateli państwa polskiego, pokazały w bieżącym roku tendencję spadkową w tym aspekcie życia społecznego⁴¹. Dwie trzecie ankietowanych (66%) uważa Polskę za kraj, w którym żyje się bezpiecznie, przeciwnego zdania jest prawie co trzeci badany (31%). W ciągu ostatniego roku opinie na ten temat uległy pogorszeniu, o 9% zmniejszył się odsetek badanych, uznających Polskę za kraj, w którym żyje się bezpiecznie, o tyle samo wzrosła liczba niezadowolonych

³⁶ Ibidem, s. 3.

³⁷ Ibidem.

³⁸ *Lemingi chcą żyć w spokoju. Rozmowa Roberta Mazurka z Rafałem Chwedorukiem, „Plus Minus”, Tygodnik „Rzeczpospolitej”, nr 24 (1007), 16–17 czerwca 2012 r.*

³⁹ *Opinie o poczuciu bezpieczeństwa...*, s. 4.

⁴⁰ Ibidem, s. 6.

⁴¹ *Opinie o bezpieczeństwie i zagrożeniu przestępczością*, komunikat z badań CBOS nr BS/62/2012, Warszawa 2012, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012/K_062_12.PDF, dostęp 17.06.2012.

ze stanu bezpieczeństwa. Obecnie kwestia bezpieczeństwa jest postrzegana przez obywateli podobnie jak w latach 2008–2009⁴². Jednocześnie utrzymuje się bardzo wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa ludzi w miejscu zamieszkania (89% badanych zadeklarowało, że miejsce, w którym mieszka, jest bezpieczne). Tak jak w poprzednich sondażach, bardziej bezpieczni czujemy się na wsiach, mniej w dużych i największych aglomeracjach. Konkludując, z tegorocznych badań wynika, że pogorszyły się opinie o stanie bezpieczeństwa w kraju, ale jednocześnie nie miało to wpływu na oceny bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, które są obecnie najwyższe od notowanych od końca lat 80. ubiegłego wieku⁴³. W całym kraju, a także w społecznościach lokalnych, nie wzrosło też poczucie zagrożenia przestępczością, a poziom obaw w tym zakresie jest w ostatnich latach w miarę stabilny⁴⁴.

Za zapewnienie bezpieczeństwa lokalnego nie odpowiadają jedynie sprawnie działające służby mundurowe. W dzisiejszym podziale administracyjnym kraju wiele z kompetencji przysługujących wcześniej władzy centralnej przeszło do władz samorządowych, w tym kwestie szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Nowy podział obowiązujący od 1 stycznia 1999 r. wprowadził 16 samorządowo-rządowych województw, 208 powiatów ziemskich, 65 powiatów grodzkich (w miastach) oraz utrzymał 2489 gmin. Wdrożone zmiany spowodowały upodmiotowienie wspólnot lokalnych i zwiększyły odpowiedzialność władz samorządowych w zakresie zaspokajania potrzeb ich wyborców. Był to bardzo ważny krok w kierunku budowy społeczeństwa obywatelskiego, wzmacniający tożsamość regionalną i lokalną oraz poczucie wspólnoty, odpowiedzialności i więzi ze swoją „małą Ojczyzną”⁴⁵.

W przypadku samorządu powiatowego organem pomocniczym starosty w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz realizacji zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli jest komisja bezpieczeństwa i porządku. Funkcjonuje ona przez kadencyjny okres 3 lat. Do jej zadań należy:

1) ocena zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na terenie powiatu;

2) opiniowanie pracy Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży, a także jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;

3) przygotowywanie projektu powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;

4) opiniowanie projektów innych programów współdziałania Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży oraz jednostek organizacyjnych wykonują-

⁴² Ibidem, s. 1.

⁴³ Ibidem, s. 2.

⁴⁴ Ibidem, s. 5.

⁴⁵ M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczne Polaków wobec wyzwań XXI wieku*, Warszawa 2011, s. 119.

cych na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;

5) opiniowanie projektu budżetu powiatu w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;

6) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego i innych dokumentów w sprawach związanych z oceną zagrożeń, opiniowanie pracy podmiotów porządku i bezpieczeństwa obywateli oraz powiatowych służb, straży i inspekcji, a także opiniowanie projektów współdziałania tychże podmiotów;

7) opiniowanie, zleconych przez starostę, innych niż wymienione zagadnień dotyczących porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli⁴⁶.

W ramach wykonywanych zadań komisja porządku publicznego i bezpieczeństwa może współpracować z samorządami gmin z terenu powiatu, jak również z fundacjami, stowarzyszeniami, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz z innymi organizacjami i instytucjami. Działalność komisji jest finansowana ze środków własnych powiatu. W celu wykonywania swoich zadań, jej przewodniczący może żądać od Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży, a także od powiatowych i gminnych jednostek organizacyjnych wykonujących zadania zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, dokumentów i informacji na temat ich pracy. Wyłączeniu spod kontroli tej komisji podlegają dane dotyczące akt personalnych pracowników i funkcjonariuszy, materiały operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze⁴⁷.

Uprawnienia organów gminy w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócania porządku pozwalają radzie gminy żądać od właściwych komendantów Policji sprawozdania z ich działalności lub też informacji o stanie porządku i bezpieczeństwa publicznego. Na ich podstawie rada gminy może podjąć uchwałę, w której określa istotne dla wspólnoty samorządowej zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, tym samym wskazując miejscowej Policji kierunki przyszłych priorytetowych działań⁴⁸. W przypadku władz gminy jej uprawnienia w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego nie są tak wyraźnie skonkretyzowane, jak w wypadku władz powiatu. Pojęcie bezpieczeństwa społeczności lokalnej realizowanego przez gminę jest bardzo szerokie i w jego ramach mieszczą się zadania z zakresu ładu przestrzennego, gminnych dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, lokalnego transportu zbiorowego, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej, utrzymanie czystości i porządku, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej⁴⁹.

⁴⁶ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., nr 91, poz. 578), Art. 38a ust. 2, s. 18, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980910578,D19980578.pdf>, dostęp 18.06.2012.

⁴⁷ T. Serafin, S. Parszowski, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych. Programy prewencyjne w systemie bezpieczeństwa*, Warszawa 2011, s. 51.

⁴⁸ Ibidem, s. 46.

⁴⁹ Ibidem.

Władze lokalne mają również ustawowe zadania w razie zaistnienia sytuacji kryzysowej, czyli każdej sytuacji wpływającej negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującej znaczne ograniczenia w funkcjonowaniu właściwych organów administracji publicznej, ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków⁵⁰. Zarządzanie kryzysowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Rada Ministrów, natomiast w przypadku sytuacji nagłej minister spraw wewnętrznych, zawiadamiając niezwłocznie o podjętych działaniach premiera. Model systemu zarządzania kryzysowego w Polsce kształtują regulacje prawne zawarte w ustawie o zarządzaniu kryzysowym⁵¹. Czteroszczeblowość systemu zarządzania kryzysowego określa poziomy prowadzenia działania, począwszy od rządowego (krajowego), poprzez wojewódzki, powiatowy, na gminnym kończąc⁵². Organami właściwymi w sprawach zarządzania kryzysowego na obszarze gminy, powiatu i województwa są odpowiednio: wójt, starosta i wojewoda. Domeną tych urzędników jest realizacja zadań z zakresu planowania cywilnego, obejmującego całokształt przedsięwzięć organizacyjnych, mających na celu przygotowanie administracji publicznej do zarządzania kryzysowego.

Zadania z zakresu planowania cywilnego obejmują:

- 1) przygotowanie planów zarządzania kryzysowego;
- 2) przygotowanie struktur uruchamianych w sytuacjach kryzysowych;
- 3) przygotowanie i utrzymanie zasobów niezbędnych do wykonywania zadań ujętych w planie zarządzania kryzysowego;
- 4) utrzymywanie baz danych niezbędnych w procesie zarządzania kryzysowego;
- 5) przygotowanie rozwiązań na wypadek zniszczenia lub zakłócenia funkcjonowania infrastruktury krytycznej;
- 6) zapewnienie spójności między planami zarządzania kryzysowego a innymi planami sporządzanymi w tym zakresie przez właściwe organy administracji publicznej, których obowiązek wykonania wynika z odrębnych przepisów⁵³.

Zadania te powinny także uwzględniać:

- 1) zapewnienie funkcjonowania administracji publicznej w sytuacji kryzysowej;
- 2) zapewnienie funkcjonowania i możliwości odtworzenia infrastruktury krytycznej;
- 3) zapewnienie ciągłego monitorowania zagrożeń;
- 4) racjonalne gospodarowanie siłami i środkami w sytuacjach kryzysowych;

⁵⁰ Ibidem, s. 51.

⁵¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2007 r., nr 89, poz. 590), <http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070890590,D20070590Lj.pdf>, dostęp 18.06.2012.

⁵² *Bezpieczeństwo mistrzostw Europy w piłce nożnej Euro 2012*, red. K. Liedel, P. Piasecka, Warszawa 2011, s. 137.

⁵³ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym..., art. 4 ust. 1.

5) pomoc udzielaną ludności w zapewnieniu jej warunków przetrwania w sytuacjach kryzysowych⁵⁴.

Na poziomie gminy wymienione zadania wójt (burmistrz, prezydent miasta) realizuje przy pomocy właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego komórki urzędu gminy (miasta) oraz gminnego (miejskiego) zespołu zarządzania kryzysowego (GZZK), który jest organem opiniodawczo-doradczym. GZZK tworzone jest na mocy zarządzenia wójta, on także określa jego skład, siedzibę, organizację i tryb pracy. W celu wypełnienia obowiązków zapewnienia bezpieczeństwa ludności wójt może utworzyć gminne (miejskie) centrum zarządzania kryzysowego (CZK)⁵⁵. Na terenie powiatu w sprawach zarządzania kryzysowego organem właściwym jest starosta jako przewodniczący zarządu powiatu. Do jego zadań należy m.in.: kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie powiatu, wykonywaniem przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania powiatu, przeciwdziałaniem skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym, a także realizacja zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej⁵⁶. Powiatowy zespół zarządzania kryzysowego (PZZK) działa na tych samych zasadach przewidzianych dla zespołu gminnego. W jego skład wchodzi osoba powołana przez starostę spośród pracowników starostwa powiatowego, powiatowych jednostek organizacyjnych lub jednostek organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży powiatowych oraz przedstawiciele społecznych organizacji pracowniczych. W pracach tego zespołu mogą uczestniczyć inne osoby zaproszone przez starostę, a także powołani przez niego eksperci⁵⁷.

Samorząd województwa wykonuje obowiązki nałożone na niego, w związku z zaistnieniem sytuacji kryzysowej, na mocy ustaw w zakresie obronności i bezpieczeństwa publicznego⁵⁸. Do zadań wojewody w obszarze zarządzania kryzysowego należy m.in. kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie województwa, realizowanie zadań z zakresu planowania cywilnego, wnioskowanie o użycie pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych RP do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. W jego gestii jest także zapobieganie, przeciwdziałanie i usuwanie skutków zdarzeń o charakterze terrorystycznym oraz realizacja zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej, w tym przygotowanie wojewódzkiego planu ochrony infrastruktury krytycznej⁵⁹.

⁵⁴ Ibidem, Art. 4 ust. 2.

⁵⁵ T. Serafin, S. Parszowski, *Bezpieczeństwo społeczności...*, s. 52–53.

⁵⁶ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010, s. 152.

⁵⁷ T. Serafin, S. Parszowski, *Bezpieczeństwo społeczności...*, s. 53.

⁵⁸ Z. Trejnis, *Zarządzanie kryzysowe na poziomie lokalnym*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku...*, s. 168.

⁵⁹ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu...*, s. 151.

W szeroko rozumianym bezpieczeństwie lokalnym (a także bezpieczeństwie narodowym) oprócz zagadnień związanych z zapewnieniem przez organy władzy samorządowej i odpowiednie służby mundurowe ochrony życia i mienia obywateli, obrony przed przestępczością, czy z reagowaniem na zjawiska kryzysowe (klęski żywiołowe, epidemie, terroryzm), ważne miejsce zajmują zagrożenia związane z bezpieczeństwem społecznym w rozumieniu socjalnym. Chodzi tu przede wszystkim o wsparcie przez władze lokalne ludzi wykluczonych, zmarginalizowanych, walkę z bezrobociem, patologiami, pomoc rodzinie⁶⁰. Polityka społeczna realizowana przez organy władzy publicznej, w tym samorządowej, ma na celu obronę człowieka przed niezaspokojeniem jego potrzeb, początkowo najbardziej elementarnych, a następnie także rozwojowych. Działalność państwa w sferze polityki społecznej ma na celu:

- 1) poprawę pozycji grup słabych ekonomicznie i społecznie;
- 2) zapobieganie czynnikom zagrażającym egzystencji najuboższych grup społecznych;
- 3) organizowanie postępu społecznego;
- 4) obronę przed niezaspokojeniem elementarnych i rozwojowych potrzeb ludzkich;
- 5) łagodzenie nierówności i ubóstwa, minimalizację społecznego ryzyka i optymalizację podziału pomyślności⁶¹.

W tak przedstawionym ujęciu polityka społeczna ma wymiar krajowy, regionalny, jak również lokalny. Ten wymiar społeczno-ekonomicznych zagrożeń wiązał bezpieczeństwo Polski z procesem transformacji ustrojowej. Proces ten został okupiony bardzo wysokimi kosztami społecznymi, drastycznym spadkiem poziomu życia wielu grup społecznych, bezrobociem i pogłębianiem się nierówności społecznych. Transformacja już na samym początku ujawniła istnienie olbrzymiego potencjału zbędnego zatrudnienia. Strukturalne bezrobocie w Polsce jest jednym z najważniejszych problemów gospodarczych i społecznych, dodatkowo około 80% zarejestrowanych bezrobotnych nie ma lub utraciło prawo do zasiłku⁶².

Zagrożenia bezpieczeństwa społeczności lokalnych związane z aspektem ekonomicznym stanowią ogromne wyzwanie dla władz samorządowych. Bezrobocie strukturalne i brak perspektyw zatrudnienia powodują wzrost przestępczości, alienację licznych grup społecznych ze wspólnot lokalnych. Duża liczba obywateli niezadowolonych ze swojej pozycji materialnej, a często żyjących na skraju ubóstwa, może doprowadzić do zamieszek i niepokojów społecznych tak w całym kraju, jak i w regionach szczególnie zagrożonych pauperyzacją społeczeństwa. Na poziomie

⁶⁰ M. Leszczyński, *Bezpieczeństwo społeczności...*, s. 122.

⁶¹ *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategię*, red. R. Jakubczak, J. Flis, Warszawa 2006, s. 418–419.

⁶² M. Kubicka, *Ekonomiczne determinanty bezpieczeństwa Polski*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo europejskie na początku XXI wieku*, red. M. Stolarczyk, Katowice 2004, s. 176.

gmin, powiatów i województw wprowadzane są regionalne programy zwalczania bezrobocia i biedy, niestety nie zawsze dają one spodziewane efekty. Powiatowe Urzędy Pracy starają się aktywizować bezrobotnych przez organizowanie szkoleń przekwalifikujących czy też przez pomoc finansową dla osób pragnących otworzyć własną działalność gospodarczą (środki z funduszy europejskich). Gminy pomagają najuboższym przez zasiłki czy dofinansowanie opłat mieszkaniowych. Niestety, te działania jedynie niwelują skutki „terapii szokowej” przejścia z socjalizmu do kapitalizmu po 1989 roku. Nie rozwiązano definitywnie problemów bezrobocia i ubóstwa, rodzących często zachowania patologiczne i przestępcze, bardzo niekorzystnie oddziałujące na poczucie bezpieczeństwa i porządku publicznego, zarówno w skali całego kraju, jak i społeczności lokalnych. Prawdopodobnie zapewnienie Polakom bezpieczeństwa społeczno-ekonomicznego będzie najważniejszym wyzwaniem, z jakim w najbliższych latach borykać się będą władze centralne i samorządowe naszego państwa.

Mimo iż Polska w ostatnich 23 latach przeszła ogromne, w zdecydowanej większości pozytywne zmiany, to jednak ciągle pozostaje dużo do zrobienia i naprawienia w wielu dziedzinach życia społecznego (także w sferze bezpieczeństwa narodowego, regionalnego i lokalnego). Poczucie bezpieczeństwa wspólnot lokalnych, ludzi żyjących w „małych Ojczyznach”, jest miernikiem zaufania wszystkich Polaków do państwa i jego instytucji.

Bibliografia

- Czapska J., *Community policing w Polsce – możliwości i ograniczenia*, [w:] *Bezpieczeństwo lokalne. Społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, red. J. Czapska, J. Widacki, Warszawa 2000.
- Dorosz K., *Współczesny wymiar bezpieczeństwa państwa i obywatela wobec aktualnych zagrożeń, wyzwań i szans Polski w XXI wieku*, [w:] *Współczesne dylematy bezpieczeństwa – nowe wyzwania*, red. J. Pięta, B. Pruski, Warszawa 2011.
- Dziurzyński K., Sawicki A., *Mieszkańcy miast polskich w obliczu niepokojów i zagrożeń*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne przestrzeni miejskiej*, red. W. Fehler, Warszawa 2010.
- Fehler W., *Lokalny wymiar wewnętrznego bezpieczeństwa państwa*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009.
- Forysiak W., *Bezpieczeństwo w dużym mieście w kontekście zmian ustrojowych. Wybrane aspekty socjologiczne*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*, red. W. Fehler, Warszawa 2010.
- Guzik-Makaruk E.M. (red.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Warszawa 2011.
- Jakubczak R., Flis J. (red.), *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, Warszawa 2006.
- Kontakty z prawem, ocena instytucji prawnych i poczucia bezpieczeństwa Polaków*, komunikat z badań CBOS nr BS/42/2008, [w:] *Warunki życiowe społeczeństwa polskiego: problemy i strategie*, Warszawa 2008, s. 3, <http://www.rpo.gov.pl/pliki/12387621180.pdf>.

- Kubicka M., *Ekonomiczne determinanty bezpieczeństwa Polski*, [w:] *Bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo europejskie na początku XXI wieku*, red. M. Stolarczyk, Katowice 2004.
- Lemingi chcą żyć w spokoju. Rozmowa Roberta Mazurka z Rafałem Chwedorukiem, „Plus Minus”, Tygodnik „Rzeczpospolitej”, nr 24 (1007), 16–17 czerwca 2012 r.
- Leszczyński M., *Bezpieczeństwo społeczne Polaków wobec wyzwań XXI wieku*, Warszawa 2011.
- Liedel K., Piasecka P. (red.), *Bezpieczeństwo mistrzostw Europy w piłce nożnej Euro 2012*, Warszawa 2011.
- Liedel K., *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Warszawa 2010.
- Misiuk A., *Historia policji w Polsce. Od X wieku do współczesności*, Warszawa 2008.
- Misiuk A., *Instytucje bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce. Zarys dziejów (od X wieku do współczesności)*, Szczytno 2011.
- Moczuk E., *Postrzeganie bezpieczeństwa publicznego w środowisku lokalnym. Raport z badań sondażowych*, Rzeszów 2003.
- Opinie o bezpieczeństwie i zagrożeniu przestępczością*, komunikat z badań CBOS nr BS/62/2012, Warszawa 2012, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012/K_062_12.PDF.
- Opinie o poczuciu bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością*, komunikat z badań CBOS nr BS/80/2010, Warszawa 2010, http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_080_10.PDF.
- Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2010 roku*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2011, [Raport_o_stanie_bezpieczenstwa_w_Polsce_w_2010_roku.pdf](http://raport.o stanie bezpieczenstwa.w polsce.w 2010 roku.pdf).
- Rojek R., *Służebna rola straży miejskiej wobec społeczności lokalnej*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009.
- Rojek R., *Wykorzystanie straży miejskiej do realizacji zadań logistycznych w sytuacjach kryzysowych*, [w:] *Bezpieczeństwo publiczne w przestrzeni miejskiej*, red. W. Fehler, Warszawa 2010.
- Serafin T., Parszowski S., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych. Programy prewencyjne w systemie bezpieczeństwa*, Warszawa 2011.
- Trejnis Z., *Zarządzanie kryzysowe na poziomie lokalnym*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009.
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2007 r., nr 89, poz. 590), <http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070890590,D20070590Lj.pdf>.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. z 1997 r., nr 123, poz. 779), isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971230779,D19970779.pdf.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., nr 91, poz. 578), s. 18, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19980910578,D19980578.pdf>.
- Widacki J., *Rewiry dzielnicowych. Przełom, czy kolejna zmarnowana szansa na reformę Policji?*, [w:] *Bezpieczeństwo lokalne. Społeczny kontekst prewencji kryminalnej*, red. J. Czapska, J. Widacki, Warszawa 2000.
- Wójcik J.W., *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Warszawa 2011.

Local security in Poland after the transformations of the political system – the outline of the problem

Abstract

The author of the article discusses the issue of local security in Poland in the period after the turbulent changes in 1989. He presents how changes to the country's political system led to a considerable redefinition of national security. He also determines how the situation influenced the development of a new strategic culture.

Key words: security, transformation, political system